

HUMANISTISCHE PERSDIENST

BLEYENBURGSTRAAT 1, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. - Postgiro No 304960 t.n.v. HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT - Telefoon K 3400-10163

30 Maart 1954

3e Jaargang Nr. 3

Rectificatie

In het vorige nummer van de Persdienst (3e jaargang Nr.2, pag. 5) is abusievelijk vermeld dat het artikel van A. Wouters "Trein-Enschede". Dit berust geheel op een vergissing. We bieden de redactie van "Tubantia" onze oprechte verontschuldigen aan.

V A N A L L E K A N T E N.

1. De lijst van dagbladen waarin verslagen zijn opgenomen van de demonstratieve vergaderingen van het Humanistisch Verbond en van de Persdienst, Thuisfront, gepubliceerd in het vorige nummer een exemplaar van de Provinciale Drentse en Asser Courant, 12-II en 16-II, waarin verslagen zijn opgenomen resp. van de vergaderingen in Den Haag en in Groningen.

Uit de reacties en commentaren die geleverd zijn in confessionele bladen citeren wij nog het volgende:

Ons Noorden, Groningen en Noord-Hollands Dagblad, Hoorn, 16-II: "Wij gaan accoord met de verklaring van pater Stokman dat er de Christen juist alles aan gelegen is de "gewetensvrijheid" te behouden en te waarborgen voor iedere "Nederlandse staatsburger zonder onderscheid. De strijd om en tegen het humanisme blijve derhalve op het niveau, waarop het in een democratisch land staan moet; met geestelijke wapenen en op principiële gronden." Arnhems Dagblad en Gelderlander, Nijmegen, 20-II :

"Men vraagt zich derhalve af: waarom al die protestvergaderingen; waarom al dat misbaar en het uiten van beschuldigingen die kant noch wal raken aan het adres der confessionele partijen? Wij krijgen zo geleidelijk aan de indruk, dat het Humanistisch Verbond min of meer "provocerend" optreedt. Het Humanistisch Verbond kan overal vrij werken en zijn doelstellingen nastreven, zoals iedere andere vereniging dat in Nederland kan. Maar daar schijnt het Verbond minder behoefte aan te hebben. Men kan ook zeggen: men schijnt in de vrije maatschappij geen behoefte aan het humanisme te hebben. Het Humanistisch Verbond tracht zich (deswege?) bij voorkeur te bewegen in die sectoren van het maatschappelijk leven, waar de overheid zeggingsmacht heeft."

De Maasbode, 19-II :

"Het H.V. heeft niet de weg gezocht, zijn werkzaamheden allereerst tot gestalte te brengen, en te beproeven in de gewone maatschappij, waar toch ook onkerkelijken genoeg zijn. Het Verbond heeft zich gericht op die terreinen, waar het zijn menselijke objecten door de Overheid bijeengebracht vond, teneinde dan op die terreinen met behulp van die overheid te kunnen optreden. Zolang het H.V. langs de gewone maatschappelijke wegen aan zijn werk geen of onvoldoende gedaante geeft, kan het - afgezien van andere vragen - onmogelijk pretenderen van de gewone maatschappelijke-geestelijke verhoudingen uit, aanspraak te hebben op zulke overheidssteun."

De Linie, 6-III :

"Geen geld, geen.....humanisten....Intussen zijn de vergaderingen wel nuttig geweest in zoverre de voorzitter van het Humanistisch Verbond gelegenheid gaf, zich in de kaart te laten kijken. Volgens de pers-verslagen beweerde hij nl. dat het Humanistisch Verbond, als het geen geld van de regering kreeg, zijn actie wel eens zou kunnen opgeven. Habemus confitentem -hier hebben wij de kroongetuige, de leider van het Humanistisch Verbond, die aantoonst, dat inderdaad dit Verbond niet gelijk gesteld dient te worden met de Kerken, welke handelen uit een roeping en deze roeping zullen vervullen óók indien de staat niet zou subsidiëren. Geen Kerk zou er aan denken om haar actie te laten afhangen van overheids-subsidie."

Dagblad van het Oosten, 8-III :

"In zekere zin als antwoord op de kort geleden gehouden protestvergadering van humanisten in het verenigingsgebouw te Hengelo, gaf de Heer B.J. Johannink een uiteenzetting van de verhouding van de Rooms-katholieken ten aanzien van het humanisme.... Als de katholieken het been stijf zouden houden en via hun vertegenwoordigers in de Tweede Kamer al het mogelijke zouden doen om aan de activiteit van het humanisme een einde te maken en om te voorkomen, dat het humanisme geestelijke en materiële steun krijgt dan kan het niet anders of alle andere volksgenoten sluiten zich automatisch voor de katholieken af....Laten wij bedenken dat God de mensen heeft geschapen met een eigen wil en een eigen verstand. Hij aanvaardt de vrije overtuiging van Zijn schepselen en dat dient ook een katholiek te doen. Dwangmaatregelen om aan het humanisme een einde te maken zijn dus onmogelijk.... Een te starre houding ten aanzien van andersdenkenden zou door het protestantse deel van onze gemengde bevolking niet worden geaccepteerd."

2. Op 18 Februari belegde ook "Humanitas" een demonstratieve bijeenkomst te Tilburg. Hierbij werd het woord gevoerd door Mr.Dr.J. In 't Veld, Mr. A. Stempels en J.H. Scheps. Verslagen hierover zijn opgenomen o.a. in Het Vrije Volk - Eindhoven, de N.R.C., Nieuwsblad van het Zuiden, de Maasbode en de Nieuwe Tilburgse Courant - 19-II

Uit het commentaar van het Nieuwsblad voor het Zuiden - 19-II :

"Wij wijzen er op dat katholieke politici zelf moeten afwegen in hoeverre er bij tolereren van humanistische activiteiten sprake is van groter kwaad vermijden en groter goed mogelijk maken.... Wij persoonlijk vinden dat men verdraagzaam moet zijn, en dat de Overheid in ieder geval niet mag beletten dat de humanistische verenigingen hun werk doen, mits de humanistische verzorging zich inderdaad bepaalt tot de onkerkelijken die er persoonlijk behoefte aan hebben. Uiteindelijk lijkt ons de beste bestrijding van het humanisme nog altijd in de vestiging van een daadwerkelijk Christendom. Wij zijn het met de Heer In 't Veld eens, als hij zegt dat het humanisme niet de oorzaak van de ontkerstening is, maar het gevolg. De oorzaak is inderdaad het tekort aan Christendom."

Zo verdraagzaam bleek de Heer Cremers in Zwolle niet te zijn. Het Vrije Volk - 4-III:

"Humanitas heeft gebrek aan zedelijke normen, omdat men geen objectieve maatstaf heeft. Humanitas gaat in tegen de geest van het Nederlandse volk, Humanitas drijft de mensen, die aarzelen in de richting van het ongeloof en het nihilisme. Humanitas...." Deze en nog veel meer aantijgingen tegen de Vereniging voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag slingerde het KVP-raads-lid Cremers de zaal in. Er was namelijk een voorstel van B. en W. om naast andere verenigingen ook Humanitas te subsidiëren. De Heer Cremers schermde verder met woorden als "homo-sexualiteit" en de "NVSH" en nog veel meer. "Het is uiterst moeilijk in vijf minuten deze onzin te weerleggen" betoogde de Heer M.J.v.d. Wees (Arb.) die er verder op wees, dat Humanitas een zelfstandige vereniging is, waarbij in Zwolle alleen 600 gezinnen zijn aangesloten."

3. In de rubriek "Onze gast vandaag" van het Parool, 18-III schreef Prof. Mr. C.P.M. Romme over "Overheid en Humanisme": "Het is bepaald voor niemand een openbaring, wanneer ik mij nog eens beken als een principieel en emotioneel tegenstander van het humanisme..... Er is nogal wat spul rondom het humanisme gaande. Het "spul" is m.i. heviger dan feitelijk gerechtvaardigd is."

Dat Prof. Romme ver gaat in zijn "principiële tegenstand" blijkt wel uit wat het Haagsch Dagblad, 27-I over hem schrijft: "Hij heeft het Kuyperiaanse woord "paganisten" niet gebruikt, maar hij maakte toch ook een duidelijke scheiding tussen christenen en "anderen". Deze anderen moesten zich eigenlijk niet met politiek bemoeien. Zo heeft hij het niet gezegd, maar zo bedoelt hij het toch wel. In zijn proeve van een grondwetsherziening, samengesteld in oorlogstijd, gaat hij dan ook uit van de uitsluiting van onkerke-lijken van gewone politieke rechten..... De Heer Romme ziet in een partij bovenal een organisatie tot behoud des Christendoms..... De Heer Romme vecht met grote vasthoudendheid en stellig met krach- tige overtuiging; maar hij vecht er niet minder om tegen de bier- kaai."

4. Nieuwsblad van het Zuiden, 19-II: "Humanisme: een lokkend woord" "Woorden hebben soms een magische kracht. Heden ten dage vaart er weer zo'n groot en zinvol woord door de hele wereld. Dat woord is HUMANISME. Het vertolkt in onze tijd een diepe mense- lijke aspiratie: het drukt de wil uit om, tegen de pessimistische opvattingen en twijfels aan de mens in, de positieve waarde van het "menselijke" te blijven bevestigen..... Toch wijzen wij, met respect voor de goede bedoelingen van vele humanisten en met respect voor het goede werk, dat verscheidenen van hen gedaan hebben op het terrein van het maatschappelijk werk, het humanisme, dat door het Humanistisch Verbond gepropageerd wordt af als een gevaar juist voor degenen, waarvoor het bedoeld is." (J. van Geloven MSC).

Jouster Courant, 15-I: "In het parochiehuus sprak de pater prior van Witmarsum Kobessen O.E.S.A. voor de K.A.B. te Joure over humanisme. Overal in Friesland, Nederland, Europa neemt de onker- kelijkheid toe. Deze bedraagt in Nederland reeds 17% en in Fries- land 23%, maar de werkelijkheid ligt veel hoger dan deze cijfers van de laatste volkstelling aangeven. Om deze mensen in het leven iets mee te geven werd in 1946 het Humanistisch Verbond opgericht. Dit humanisme wijst het christendom af en heeft tendenzen waardoor het humaan is, bijv. ouden van dagen voor wie het leven geen zin meer heeft op te ruimen en door standsorganisaties het kindertal te doen bepalen. Deze mensen leven zonder enig interesse voor het christendom en bezitten een grote leegte."

Helmondse Courant, 16-II: "Twee-preekstoelgesprek over humanisme".... Het humanisme wil meer dan de anti-godsdienstigen op te vangen in een streven naar menselijkheid; de hele maat- schappij wil zij hervormen in humanistische geest, en daarmee is ze sterk anti-christelijk georiënteerd.... Het is waar dat er humanisten zijn die beter leiden dan vele christenen, maar hier- mee is de leer niet gerechtvaardigd."

Gooische Courant, 26-II: "De zeereerw. pater drs. de la Haye heeft voor de K.A.B. te Bussum gesproken over het humanisme en zijn activiteiten. Hij uitte zijn grote bezorgdheid. Zwakke broe- ders uit eigen kringen konden in de toekomst wel eens makkelijk afglijden naar het stelsel."

De Bel - Laren, 26-II: "De R.K.Middenstandsvereniging hield een ledenvergadering waar ditmaal de geestelijk adviseur kapelaan B.A.M.v.d. Steen een causerie heeft gehouden over het humanisme.... Het gevaar is, dat in een bepaalde stroming altijd wel wat goeds is, en het is zaak schijn en echt terdege uit elkaar te houden. Het Humanistisch Verbond is een verzamelnaam voor mensen van ver- schillende denkrichting en heeft ongetwijfeld goede eigenschappen en wilde een tegenhang vormen tegen de dictatuur en laag materia- lisme."

Gooi en Ommeland, 26-II: "Het onaangename is, aldus kape-B.A.M. van der Steen voor de R.K. Middenstandsvereniging, dat wij Katholieken ons al die "ismen" hebben laten ontfutselen" Socialisme, liberalisme, communisme en humanisme. Want wij erkennen het sociale, het vrije, het commune en het humane!"

Dordrechts Nieuwsblad, Dordts Dagblad en Dordtenaar, 22-II: "In de sociëteit "In de Schaepskop" hield kapelaan Kossen voor het Dordrechts Studenten Genootschap "Caput Ovis" een toespraak over "Katholicisme en Humanisme".... De spreker weet het ontstaan van het Humanisme aan praktische tekortkomingen van de Christenen."

Prov. Noord-Brabantse Courant "Het Huisgezin", 1-III:

"Drie jaar lang hebben de twee vaste docenten van de SEKU Kruisheer Francino en drs. Stam vele actuele onderwerpen, waarom de leden zelf vroegen behandeld, zoals het Humanisme, Benelux, Occulte verschijnselen, Industrialisatie, enz. Na elke lezing wordt in gezellige sfeer over het onderwerp gedebatteerd."

Leidse Courant, 5-III: "Pater M. Bogaartz S.J. hield een lezing voor het Sociaal Charitatief Centrum van Leiden over het probleem van de ontkerstening.... het Humanisme van vandaag, dat met fatale gevolgen in de zielen van vele mensen vreet, tot nadeel van Kerk en volk..... Iedere katholiek, die charitatief werk doet, moet een levend catechismusboek zijn, dat voor anderen zichtbaar is ... Het is niet juist van leer te trekken tegen hen, die tegen ons zijn. Men vindt er zeer edele mensen onder die het goed bedoelen. Er zijn vele mensen met lelijke theorieën en prachtige praktijken, terwijl wij een prachtige theorie, maar vaak lelijke praktijken hebben."

Maas- en Roerbode, 24-II: "De vorige maand belichtte pater N. van Rijn O.P. voor het R.K. Vrouwengilde het humanisme van cultuurhistorisch standpunt, deze keer heeft de Z.E. Heer N. Schlangen de leden voorgehouden hoe haar houding in de praktijk moet zijn... Het Humanisme als beweging, als opvoedend element, als verbond, is een groot gevaar, omdat zijn beginselen geen rekening houden met God."

Nieuwe Schiedamse Courant, 5-III: "Door het comité Katholiek Schiedam zullen studie-avonden georganiseerd worden op 19, 26 Maart en 2 April a.s. om belangstellenden de gelegenheid te geven het telkens op de voorgrond tredende probleem "Het Humanisme" in zijn verschillende aspecten goed te leren kennen. De avonden zullen geleid worden door Pater Ant. van Rixtel SCJ."

Twentse Courant, 5-III: "Tijdens de jaarvergadering van de R.K. Metaalbewerkersbond sprak de Heer B.J. Johannink over "de motie-Stokman en het Humanistisch Verbond.... Toch meende spreker, dat, alhoewel dit humanisme voor de Katholiek onaanvaardbaar is en als stelsel verwerpelijk, het niet juist zou zijn zonder meer te trachten elke activiteit terzake onmogelijk te maken."

Dagblad de Stem - Breda, 5-III: "Humanisme in de aanval. Protesten van Nationaal Katholiek Thuisfront... Het humanisme, dat de godloosheid predikt wordt duidelijk bevoorrecht en in deze trant is NKT dan ook aan het protesteren gegaan."

Oost-Brabant en Eindhoven's Dagblad, 17-III: "Aalmoezenier Schlangen uit Roermond heeft voor niet al te veel leden van "Geloof en Wetenschap" te Eindhoven een heldere uiteenzetting gegeven over het Humanistisch Verbond... Hij gelooft dat het Humanisme een groot gevaar inhoudt.... In het hoofdbestuur zitten voorname politici, industriëlen, professoren en intellectuelen... Nevenstichtingen zijn Humanitas (Voorzitter mr.dr. In 't Veld), dat zich bijzonder op gezinszorg en maatschappelijk werk toelegt -een slimme tactiek-. Dan is er Humanistisch Thuisfront (Voorzitter Evert Vermeer) die spreekt voor de VARA. De derde nevenorganisatie is de Hum. Studentenvereniging "Socrates" (Voorzitter Prof. dr.Libbe van der Wal), doch het gevaarlijkst is de Ned. Bond voor Sexuele Hervorming, die 30.000 leden telt en zich bemoeit met kinderbeperking."

Het Vlaamse r.k. blad De Standaard publiceerte op 5-1 een "Terugblik op Nederland 1953" waarin o.m.: "Men is vooral ontvreden over het "humanistische" element dat onder de hoede van de regering, zich meer en meer ontwikkelt."

Rijswijkse Courant, 26-II: "Woensdagavond hield mr. K. van Rijkevorsel, lid van de Tweede Kamer, in "Pax Intranitibus" voor christenen hebben causerie over "Het Humanisme"..... De deren het deden. Is het eigenlijk niet verheugend, aldus spr. dat kunnen worden op zuiver geloven, toch enigszins zedelijk verheven nigen in het Hum. Verbond."

5. Nadat de Katholieke studenten in Amsterdam bij hun lustrum het natalis van de Societas Studiosorum Reformatorum in Delft gesproken over dit onderwerp, door Prof. Dr. J.P.A. Mekkes en de Heer H. Algra, lid van de Eerste Kamer.

N.R.C., 6-III: "Hij (Prof. Mekkes) concludeerde, dat er geen neutraal punt is om christendom en humanisme te vergelijken. Wel zijn er enige punten van overeenkomst, o.a. dat beide in decadentie verkeren. Tussen de aftakeling van het humanisme en die in de praktijk van het christelijk geloof is een zijdelings verband. Het humanisme gaat ten gronde aan zijn rededienst, terwijl eeuwen christendom de mensheid nog niet hebben kunnen kerstenen." "Wij zullen nooit mogen verslappen tot een theoretisch gesprek met zg. andersdenken, besloot spr. (H. Algra), wij zullen er een strijd op leven en dood mee moeten aanbinden."

Trouw, 5-III: "De diepste religieuze zelfbezigging van het Humanisme droeg steeds een aristocratisch karakter. Het volk bleef geboeid onder de betovering van het humanistisch wetenschapsideaal en is dientengevolge thans gevangen in een economisch-materialistische massa-waan.... De ironie der geschiedenis is in dit opzicht voltooid in de "doorbraak" waarin Christendom en Humanisten tezamen hun religieuze invloed ten grave droegen." Aldus Prof. Mekkes.

Rotterdammer, 6-III: "Al hun werk blijft stukwerk. Daarom kunnen wij in wezen ook nooit verdraagzaam zijn jegens het Humanisme... De van r.k. zijde gemaakte onderscheiding tussen geestelijke en godsdienstige verzorging en de redenering dat men een geringer kwaad (humanisme) mag toelaten om een groter kwaad (nihilisme) te keren, achtte spreker (H. Algra) uit den boze."

6. Zoals wij in de vorige editie van de Persdienst schreven is het debat in de Kamer rondom het Humanisme tenslotte uitgemond in een controverse tussen Romme (K.V.P.) en Mr. Burger (P.v.d.A.). In de vergadering van de Eerste Kamer op 16 Februari zijn pogingen gedaan om dit debat te sussen.

N.R.C., 17-II: "Wie er nog niet van overtuigd was kon vandaag makkelijk de overtuiging krijgen dat het optreden van Prof. Romme, zacht gezegd, er naast was geweest... De c.h. Mr. Kolff stelde dat een dergelijk optreden tot een breuk kon leiden en dat in dat geval scherven geen geluk zouden betekenen... Hij (Mr. In 't Veld) roerde ook de strijd aan die al enige tijd van confessionele zijde tegen het moderne humanisme wordt gevoerd; een zaak die inderdaad in onmiddellijke samenhang met Prof. Romme's actie moet worden gezien... Dat dit in de discussie Romme-Burger de kern van de zaak was, bleek ook de mening te zijn van de V.V.D.-er Prof. Molenaar. Het betoog van Prof. Romme was ook tegen de levensbeschouwelijk neutrale V.V.D. gericht, zo zei hij."

De Volkskrant, 17-II: "Niet overdrijven. Het is wel wat vreemd, dat -nu de KVP haar mond een enkele keer flink heeft opengedaan, na jaren vol van de wildste socialistische en liberale propaganda-plotseling van alle kanten luid "sssstttt" wordt geroepen. De Heer Kropman (KVP) probeerde de zaak tot de juiste proporties terug te brengen."

Commentaar van Het Vrije Volk, 17-II: "Uw kleur, Romme? De Heer Romme is er na acht jaar geduldig volharden in geslaagd de KVP zo ver van de P.v.d.A. te verwijderen, dat hij door de afstand de kleur van het democratisch socilaisme niet meer kan onderscheiden." "Maar, waarom zou Romme het humanisme als aanleiding hebben aangegrepen om zich tegen het socialisme te keren, vraagt het Vrije Volk zich af."

"Een deel van de r.k. pers en andere onderdeuren in het katholieke kamp beijveren zich dagelijks het humanisme af te schilderen als de baarlijke anti-christ. Het dooreenklutsen van humanisme en socialisme kan geen ander gevolg hebben dan dat de achterdocht en de afkeer die in het r.k. kiezerscorps tegen het humanisme dagelijks worden aangewakkerd, worden overgedragen op de P.v.d.A., die immers, hoe zeer ook in strijd met haar beginselen en haar gehele wezen, wordt gedoodverfd als een humanistische partij. Op dit lage niveau komt de Heer Romme onvermijdelijk terecht. Zou het niet tijd worden dat de Heer Romme zelf eens "kleur bekende"?"

Het is interessant om in dit licht ook de verdere ontwikkeling te bezien. Heeft Prof. Molenaar zich op het levensbeschouwelijke terrein naast de P.v.d.A. en tegen de confessionele partijen verklaard, Prof. Oud sprak dit nog duidelijker uit op het congres van de V.V.D. te Arnhem. Algemeen Handelsblad, 19-III: "De K.V.P. is haar halfslachtige houding bij de stembus reeds duur te staan gekomen. De Heer Romme heeft thans de socialisten gevraagd kleur te bekennen. Men vraagt zich af, aldus riep de Heer Oud uit, of de voorzitter van de K.V.P.-fractie dan kleurenblind is. Kan iemand met recht twifelen aan de rode kleur van de P.v.d.A.? Als het om kleur bekennen gaat is er veel meer reden dit van de K.V.P. te verlangen. Spreker kreeg hierbij een beeld voor ogen uit zijn jeugdijaren: het beeld van de vroegere kleding der wezen van het Amsterdamse Burgerweeshuis: half rood, half zwart... Behalve dat der economische is er het probleem der geestelijke vrijheid. Hier loopt de scheidelijne anders en trekt de V.V.D. herhaaldelijk één lijn met de P.v.d.A. tegenover de rechterzijde. Al heel duidelijk treedt dat aan de dag bij de houding welke wordt aangenomen tegen het humanisme. Persoonlijk verklaarde Oud niet te behoren tot de humanisten in de zin van het Humanistisch Verbond. Maar dit belet hem niet, de grote betekenis te zien van de geestelijke stroming die het vertegenwoordigt. Voor duizenden, die in het nihilisme dreigen te verstikken, kan het humanisme uitkomst brengen. Voor de overheid dienen alle burgers gelijke rechten te hebben. Voor liberalen is dat (anders dan voor de rooms-katholieken) geen vraag van opportuniteit, doch een fundamenteel beginsel. Daarom heeft de V.V.D. zich in de Kamer ook verzet tegen de pogingen tot achterstelling van de geestelijke verzorging door humanisten bij die vanwege de kerkgenootschappen." Hierop is van r.k.-zijde maar matigjes gereageerd.

De Gelderlander, 20-III, schreef: "Niets nieuws onder de liberale zon.... In concreto doelde de Heer Oud, wat die geestelijke vrijheid betreft, op de discussies rondom het Humanistisch Verbond. Hij wenste zich te verzetten tegen de pogingen tot achterstelling van de geestelijke verzorging door humanisten bij die vanwege de kerkgenootschappen. En in één adem liet de liberaal nog weten, dat hij het misplaatst vond ons staatsbestel een levensbeschouwelijk stempel op te drukken door boven onze Grondwet te schrijven, dat het staatsbestel van het Koninkrijk wordt gedragen door de erkenning van God als Schepper en Bron van het Recht. Men ziet op dit punt: "Oud"-nieuws!"

Intussen is het probleem van het humanisme opnieuw aan de orde gesteld in de Eerste Kamer, ditmaal door de A.R.-fractie op 17 Maart.

Maasbode, 18-III: "Een ander punt, dat opnieuw de gemoederen bezig hield was de humanistische verzorging in de DUW-kampen. De Heer Schipper (A.R.) zette daarbij uiteen, dat humanistische verzorging geen geestelijke verzorging is.... hij verzocht de minister van Sociale Zaken daarvoor dan ook een andere naam te vinden."

De Tijd, 17-III: "De Heer Schipper maakte eveneens een duidelijk onderscheid tussen geestelijke en ethische verzorging."

Het is interessant, ook hier te constateren dat de V.V.D. tegenover de confessionele partijen staat. Algemeen Handelsblad, 18-III: "Ten aanzien van de geestelijke verzorging in de kampen zei de Heer Louwes (VVD) van mening te zijn, dat de kerken de humanistische activiteiten moeten bezien als voorbereiding van de grond, waarin straks het zaad van het Evangelie kan worden gestrooid."

7. Maasbode, 13-II: "De wanhoop der 160 kerken..... De gesple-
tenheid van het protestantisme wordt voor de moderne protestant
een obsessie.... Mr. A. Kist, de directeur van "Kerk en Wereld"
kwam tot de conclusie, dat het eigenlijk zeer bedroevend is, dat
in Evanston 160 kerken bijeenkomen. Dit, zo meende hij, is een pro-
cessie van schaamte en schuld, getuigende van de eigenwijsheid en
zelfgenoegzaamheid der huidige christenheid..... Geen eenheid
echter zonder een bindend leergezag. Zolang dit niet door onze
reformatorische mede-christenen wordt ingezien... zullen zij de
jammerlijke verscheurdheid van het christendom in stand houden."

Linie, 20-II: "En toch kunnen we ons niet onttrekken aan de
indruk, dat sinds het einde van de oorlog het reformatorische en
het katholieke volksdeel in sommige opzichten weer verder uit el-
kaar zijn gegroeid... Niets is voor de positie van de katholieke
kerk in Nederland zo schadelijk als de indruk te wekken, machtsbe-
lust te zijn om door die macht de anderen naar eigen opvattingen
te dwingen. Mocht toch elke Nederlandse katholiek zich hiervan
diep bewust zijn!" (Dr.J.L. Witte S.J. in "Venster op het Protes-
tantisme")

Linie, 6-III: "De Assemblée van de Wereldraad van Kerken, dit
jaar samenkomend in Evanston, zal een sectie wijden aan "Evangelie-
satie", voor ons te vertalen door "Apostolaat". Reeds nu wordt in
een aldaar te behandelen rapport erop gewezen, dat het evangelie-
satiwerk overal heeft te kampen met deze ontzaggelijke moeilijkheid:
de ontoegankelijkheid van de moderne ontkerstende mens (met name
een groot deel der arbeidersmassa en van de intellectuele humanis-
ten) voor de Boodschap van het Evangelie." (Dr.J.L. Witte S.J. in
"Venster op het Protestantisme")

8. Friesch Dagblad, 13-III: "Het Humanistisch Verbond is anti-
christelijk al zegt het zelf van niet... Allen samen zetten ze hun
handtekening onder de verklaring omtrent het uitgangspunt: geen
geloof in een persoonlijke God. Dát is anti-christelijk."

Gelukkig zijn niet alle Christelijke groeperingen deze mening
toegedaan.

Bussumse Courant, 11-III: "De Grieks orthodoxe christenheid
heeft humanistische grondslag, aldus Vader Serapion, priester der
Grieks-orthodoxe kerk in Nederland... In het Westen, waar een vrij
grote welstand heerst, is het christendom hemels gericht, en wordt
de aarde een tranendal genoemd, terwijl in het Oosten, waar het
leven 2000 jaar lang een tranendal geweest is, het christendom
zich uitsluitend richt op de aarde en op de mensheid."

Utrechts Nieuwsblad, 13-II: "Ds. C.B. Burger over Christen-
dom en Humanisme. Het humanisme zag spreker als een stroming
welke de buitenkerkelijke, die in het nihilisme dreigt te verzin-
ken, een geestelijke levensinhoud kan geven waardoor een bewuste
samenwerking op sociaal-ethisch terrein mogelijk wordt... De kerk
kan van het Humanisme iets leren op intellectueel gebied... Met
behoud van beide standpunten moeten Christenen en Humanisten van
elkaar trachten te leren, zo besloot spreker."

Bolswards Nieuwsblad, 11-II: "Witmarsum 10 Februari. Voor de
Doopsgezinde Jongerenbond sprak Ds. Noster te Akkrum over het
"Humanisme". Het humanisme staat op het ogenblik in het brand-
punt der belangstelling... Er is wel een samenwerking met het
humanisme. De Vrijzinnige kant staat zelfs heel sympathiek hier
tegenover."

X X X X X

U I T E I G E N K R I N G

H.J.G.

Naar aanleiding van een Reuterbericht omtrent de ter dood-
veroordeling in Mallaka van een 18 jaar oud Chinees meisje, op
grond van het feit dat zij een handgranaat in haar bezit had en
relaties met nationalistische elementen onderhield, hebben wij

gemeend een protesttelegram aan de Britse eerste Minister te moeten zenden. We hopen dat dit een bijdrage mag zijn om het leven van een minderjarig meisje te redden.

Ron de la Rie

(Hoofdbestuur Humanische Jongerengemeenschap).

(Het Parool, 26-II)

S.V.H.G.

De Studenten Vereniging op Humanistische Grondslag houdt op 3-4 April een voorjaarsconferentie in Teylingerbos - Vogelenzang, waar Prof. Dr.T.T. ten Have zal spreken over:

Psychologie van Geloof en Ongeloof.

HUMANITAS

Het Landelijk Bestuur van de sectie gezinsverzorging van "Humanitas" is voornemens een scholingsconferentie te houden gedurende het week-end 24/25 April a.s. op de Pietersberg te Oosterbeek.

De volgende onderwerpen werden hiervoor reeds aan de orde gesteld:

1. hulpverlening bij chronische zieken (reeds ter tafel gekomen bij de bespreking op 5 en 6 September 1953.
2. hulpverlening in a-sociale gezinnen.
3. contact-bijeenkomst voor gezinsverzorgsters.
4. een contactorgaan voor de gezinsverzorgsters.
5. het aantrekken van het benodigde werkkapitaal en eventuele voorschotten buiten de subsidievoorschotten van Rijk en gemeente.
6. subsidie voor gezinshulp.

Het bestuur van de Landelijke Sectie Reclassering van Humanitas is eveneens voornemens een scholingsweek-end voor de leden en belangstellenden te houden op het Conferentieoord de Pietersberg te Oosterbeek, gedurende het week-end van 12/13 Juni.

In de maand Maart werden te Oss en Leerdam afdelingen opgericht van de Vereniging "Humanitas".

HUMANISTISCH VERBOND

In de verschillende gewesten zijn op 7, 14 en 21 Maart studiedagen gehouden, waarbij van gedachten is gewisseld over het probleem "Humanisme en Religie". De eerste oplage van de brochure "Humanisme en Religie" is inmiddels geheel uitverkocht. Een tweede druk zal binnenkort verschijnen.

INTERNATIONALE HUMANISTISCHE EN ETHISCHE UNIE.

Het is de bedoeling van tijd tot tijd in de Persdienst een kort overzicht te geven van artikelen die in buitenlandse humanistische periodieken verschijnen.

Hier volgt een eerste overzicht:

uit	<u>THE RATIONAL ANNUAL 1954.</u>	o.a.
<u>Bertrand Russell</u>	Are the World's Troubles Due to Decay of Faith?	
Donald G. Macroe	Existential Philosophy and Mr. Sartre.	

o.a.	uit	<u>THE RATIONALIST, AUSTRALIA. Sept-Oct. 1953,</u>	
<u>Auteur niet genoemd.</u>			No.10. Christians and Euthanasia.
	uit	<u>THE MONTHLY RECORD. Febr. 1954</u>	o.a.
<u>Hector Hawton</u>			How Christianity began.
<u>S.K. Ratcliffe</u>			Hopes and Fears for 1954.
<u>Archibald Robertson</u>			What is a Rationalist?
	uit	<u>NEWS AND NOTES. January 1954.</u>	o.a.
<u>Auteur niet genoemd.</u>			Objectives of the Humanist Movement.
	uit	<u>PROGRESSIVE WORLD. December 1953.</u>	o.a.
<u>Howard Mc.Connell</u>			Irrational Currents in Modern Thought.
	uit	<u>THE STANDARD. November-December 1953.</u>	o.a.
<u>Saul K. Padover</u>			American Opinion in an Age of World Revolution.
	uit	<u>THE LITERARY GUIDE. January 1954.</u>	o.a.
<u>Hector Hawton</u>			Rationalism in 1954.
	uit	<u>THE LITERARY GUIDE. February 1954.</u>	o.a.
<u>Raymond Douglas</u>			Atheism on the Stage.
<u>D.L. Hobman</u>			The Struggle for Sex Equality.

=====

(De artikelen in deze rubriek zijn speciaal geschreven voor de "Humanistische Persdienst". Dit maal bieden wij twee artikelen aan over de Humanistische Geestelijke Verzorging in de Arbeiderskampen. Overname hiervan in andere bladen kan geschieden tegen f.10.00 per bladzijde).

=====

OVER GEESTELIJKE VERZORGING IN DE ARBEIDERSKAMPEN.

Een vader wil de raadsman spreken over zijn zoon. Met klem be-
toogt hij dat hij buitenkerkelijk is, dat er in zijn gezin nooit aan
godsdienst is gedaan, en dat hij er ook niet van weten wil. Maar
nu wil zijn 20-jarige zoon katholiek worden. Hij is bevriend met een
Katholieke jongen, komt bij deze jongen veel thuis, is verscheidene
malen mee naar de kerk geweest en blijkbaar gegrepen door het Katho-
lieke geloof.

- Mijnheer, wat moet ik daar nou aan doen? -
- Wou je daar dan wat aan doen? -
- Ja, natuurlijk! Ik wil met de kerk niets te maken hebben! -
- Dat is je goed recht. Maar daar gaat het toch niet om. Het gaat
er om of je zoon iets met de kerk te maken wil hebben.-
- Ja, dat wil die zeker! Maar dat is het nu juist. Elke avond zit
hij in boeken over de godsdienst te studeren. -
- Dan heeft hij blijkbaar in de godsdienst veel gevonden, dat hem
aanspreekt, dat voor hem van meer betekenis is dan het dat voor
ons kan zijn. Voor hem kan dat van grote waarde zijn. -
- Maar ik voel niets voor die godsdienst. Ik vind het maar.....
enz. -
- Ja, goed, maar als je zoon daar nu wel voor voelt? Als hij daar
vindt, wat hij zoekt; als het een ernstige en eerlijke overtuiging van
hem is? Als dat allemaal zo is, dan geloof ik niet dat je je daartegen
moet verzetten. Je zou er ook blij mee kunnen zijn, dat de jongen niet
in onverschilligheid aan de dingen voorbij gaat en tenminste een
eigen overtuiging heeft. Hoogstens zou je er bij hem op aan kunnen
dringen geen overijlde stappen te doen en hem voor kunnen houden,
dat hij goed zou doen ook van andere geestelijke stromingen kennis
te nemen, voordat hij zijn keuze maakt. Daar kun je hem dan bij ver-
tellen hoe je eigen standpunt in deze vragen is. Maar die keuze
moet je toch aan hem zelf overlaten.-

=====

Een andere man is teleurgesteld in de kerk. Hij is in een on-
kerkelijk milieu opgegroeid. Kwam later bij een vrome boer te werken.
Ging langzamerhand mee naar de kerk. Vond daar bevrediging in en
zag zijn leven nieuwe warmte en gloed krijgen. Hij werd lidmaat van de
gemeente.

Nu is hij al een hele tijd geleden naar de stad verhuisd. En
verbitterd vertelt hij het aan de raadsman:

- Tot nu toe heb ik van de kerk nog niets gehoord, behalve dan dat
ik een poosje geleden een biljet kreeg van de kerkelijke belasting.
Ze kunnen wel je geld vinden, maar verder kijken ze niet naar je om.
'k Geloof niet dat ik er nog weer naar toe ga. -
- Raadsman: - Nou ga je toch twee dingen door elkaar halen: de fouten
die mensen soms maken, en het geloof. Als jij werkelijk gelooft en in
dat geloof een steun en een rijkdom in je leven gevonden hebt, dan
moet je dat niet loslaten, omdat je nu toevallig een teleurstellende
ervaring hebt opgedaan, die met het geloof zelf niets te maken
heeft. Daar zouden toch gewichtiger redenen voor moeten zijn. -

Daar waren de anderen op de kamer het mee eens.

Toen de raadsman de kamer verliet, volgde de man hem naar
buiten:

- Mijnheer, wat denkt U nou, dat ik het beste doen kan? -
- Je zou er eens met de dominee van 't kamp over kunnen spreken. Die
wil dan zeker wel contact voor je leggen met de kerk in de stad. -
- Dat zal ik doen, meneer. Ik ben blij dat we er over gesproken heb-
ben. -

=====

Dat zijn maar weer zo enkele voorbeelden uit de praktijk die de houding van de humanistische raadslieden tegenover godsdienstige mensen typeren. Maar waarom noemt men dan van confessionele zijde in de Tweede Kamer de humanistische geestelijke verzorging anti-godsdienstig? Hoe kan nu een vertegenwoordiger van het Humanistisch Verbond een arbeider, die met vragen over godsdienst rondloopt, naar dominee of priester verwijzen, riep de Heer Stapelkamp uit. Naar zijn diepste overtuiging kan deze predikant of priester die arbeider immers niet helpen! - Wij zijn blij dat men de humanistische raadsman een "diepste overtuiging" toekent. Maar van de aard van die overtuiging heeft men dan toch niets begrepen. Die sluit namelijk in: eerbiediging van de ander in zijn eerlijke levensovertuiging, en de erkenning, dat de godsdienst voor de een, het humanisme voor de ander bron van kracht en bezieling kan zijn. Wat ons verontrust is niet, dat mensen godsdienstig zijn, maar dat zoveel mensen zonder enig geestelijk houvast in het leven staan, dat zovelen dreigen los te raken van alle, dat is van en christelijke en humanistische levenswaarden.

Humanistische geestelijke verzorging is: de mens zijn plaats leren vinden in zijn bestaan. Het is niet: de mens zijn plaats aanwijzen in zijn bestaan. En in geval de godsdienst tot zijn existentie behoort, dan vinde hij ook in die godsdienst zijn plaats!

Van propaganda gesproken, waarvan men de humanistische geestelijke verzorging beticht! We hebben ze niet geteld, maar we geloven waarachtig, dat er meer arbeiders door de humanistische raadslieden tot de kerk zijn teruggebracht, dan er lid zijn geworden van het Humanistisch Verbond!

C.H. Schonk
Geestelijk Raadsman
Arbeiderskampen.

OVER GEESTELIJKE VERZORGING IN DE ARBEIDERSKAMPEN.

Een filmvoorstelling in het kamp is verplaatst naar een andere datum. De raadsman wist er niet van, komt in het kamp en vindt de arbeiders reeds verzameld in de cantine. Hij maakt nog even hier en daar een praatje en neemt zich voor zo dadelijk naar een ander kamp te gaan, dat in de buurt ligt. Maar dan schiet een arbeider hem aan: - Mijnheer, kan ik U nog even spreken? - En daar is er een tweede, en een derde en een vierde, die nog graag even een onderhoud met de raadsman wil hebben. Ze nemen plaats bij de deur, zodat ze zonder de voorstelling te storen elkaar kunnen aflossen. 't Is laat geworden die avond voor de raadsman, en aan dat andere kamp is hij niet meer toegekomen.

=====

- Mijnheer - zegt een kampbeheerder tegen de raadsman - 't is eigenaardig, maar in al de jaren van geestelijke verzorging hebben de arbeiders mij nog nooit naar dominee of pastoor gevraagd, maar tegenwoordig komen ze herhaaldelijk bij mij en vragen of ik ook weet wanneer de humanistische raadsman weer komt. -

=====

't Is al weer een hele tijd geleden. De raadsman had het kamp nog maar éénmaal bezocht en hij was niet verder dan de kamers 1, 2 en 3 gekomen. Bij zijn tweede bezoek wilde hij deze kamers nog even langs, om dan zijn gang door het kamp te vervolgen. Hij was nog maar tot kamer 2 gekomen, toen er een man binnenkwam en zei: - Mijnheer, we hebben van Uw bezoek van de vorige week gehoord. Of U ook eens op kamer 12 wil komen! - Op kamer 12 waren twee mensen met ernstige levensmoeilijkheden. Zij wilden een persoonlijk gesprek met de raadsman. Die avond is er van een bezoek aan andere kamers niet meer gekomen.

=====

De arbeiders vertellen: - Gisterenavond is de dominee bij hen op de kamer geweest. Zij hadden hem natuurlijk netjes ontvangen en naar hem geluisterd. Maar toen hij weg was waren ze naar de kampbeheerder geweest en hadden hem gevraagd, of hij aan de dominee wou overbrengen, dat hij op hun kamer niet meer behoefde terug te komen, omdat ze daar niet van gediend waren.-

De raadsman heeft ze gezegd, dat ze natuurlijk zelf moeten uitmaken, wie ze op hun kamer ontvangen willen, maar dat het toch ook voor hen wel van belang kon zijn kennis te nemen van wat de dominee te vertellen had. En verder dat, als ze dan werkelijk geen bezoek van de dominee wensten, ze dat toch beter zelf aan hem hadden kunnen vertellen.

Daarna liet de raadsman er op volgen: - Maar goed, als jullie dan niet van die geestelijke verzorging gediend zijn, dan zal ik óók maar niet meer terugkomen. -

- O nee, mijnheer, U bent altijd welkom! -

Dat "U bent altijd welkom" en het "Wanneer komt U weer terug"?, is geen enkelvoudige, maar een veelvoudige ervaring van de humanistische raadsman.

=====

't Is al laat. Op de meeste kamers zijn de lichten al uit. De mensen gaan naar bed. De raadsman zal nu ook maar gaan. Maar juist naast de kamer, die hij zoeven heeft bezocht, brandt nog vol licht en zitten de mannen nog om de tafel. - Dan daar nog maar even een praatje maken. Aan die kamer ben ik de vorige week ook al niet toe gekomen - denkt de raadsman.

- Goeienavond, mannen. Nog geen slaap? -

- Nou, dat zal ik U zeggen. We wilden juist naar bed gaan toen we hoorden dat U hiernaast op de kamer was. Toen hebben we maar besloten nog wat te wachten. We dachten wel dat U nog even zou komen.

=====

Men is wel zeer slecht ingelicht, als men in de Tweede Kamer beweert, dat er nu "hoegenaamd geen behoefte" aan humanistische geestelijke verzorging in de arbeiderskampen is.

Maar heeft men aan de geest, die uit bovenstaande momentopnamen spreekt, niet genoeg, dan willen we die behoefte ook nog wel in cijfers weergeven:

In de eerste 2 $\frac{1}{2}$ jaar hebben ruim duizend arbeiders zich in hun persoonlijke moeilijkheden tot de humanistische raadslieden gewend, respectievelijk stonden zij, ook zonder dat er acute moeilijkheden waren, in een zodanig min of meer regelmatig persoonlijk contact met een raadsman, dat dit contact geacht kan worden van persoonlijke betekenis voor hen te zijn geweest. Op grond van steekproeven over een periode in 1953 kan dit aantal thans veilig op ruim 500 per jaar worden gesteld, hetgeen overeenkomt met 20% van de kampbevolking.

Om het eens zacht uit te drukken: Wie beweert, dat er "geen behoefte" aan humanistische geestelijke verzorging is, weet niet waarover hij spreekt.

En wie van de confessionelen die "behoefte" als maatstaf voor de subsidiëring zou willen nemen, hij bedenke, dat hij schermt met een tweesnijdend zwaard! Want vraagt men zich met evenveel klem, als waarmede men - ten onrechte - betoogt, dat er geen behoefte aan humanistische geestelijke verzorging is, af, hoe groot de behoefte aan godsdienstige geestelijke verzorging in de arbeiderskampen is! De humanisten hunnerzijds hebben geen behoefte daar vanuit hun ervaringen in de kampen veel over te zeggen. Iets is er in bovenstaande snapshots van tot uitdrukking gekomen. Maar verder citeren we als onverdacht getuige alleen nog maar Ds. Gijsman, de hoofdpredikant voor de arbeiderskampen, die in "WOORD EN DIENST" van 9 Mei 1953 schrijft:

"De geestelijke verzorgers (Ds.G.bedoelt de godsdienstige geestelijke verzorgers) staan vaak tegenover een muur van wantrouwen en achterdocht; zij moeten heel wat "puin ruimen", voordat de weg tot de bijbelse boodschap vrij komt. De ervaring heeft echter geleerd, dat, al hebben vele arbeiders de kerk afgeschreven, er een uitzonderlijke eerbied blijft voor de levende persoon van Jezus Christus, Die het hart is van het Evangelie!"

Maar wie de behoefte als maatstaf stelt voor de al of niet toelating en subsidiëring, die stelt nu precies het probleem verkeerd! Want juist waar geen behoefte meer is aan geestelijk leven, juist waar de mens niet meer strijdt en streeft, juist waar de mens zich gelaten en berustend bij zijn persoonlijke levensmoeilijkheden neerlegt, omdat hij geen uitweg meer ziet, dàar is geestelijke verzorging nodig!

C.H. Schonk
Geestelijk Raadsman
Arbeiderskampen.

=====